

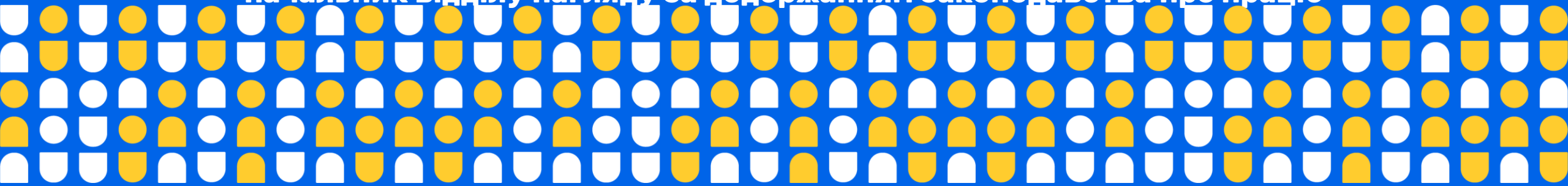

Здійснення заходів державного контролю за додержанням законодавства про працю та охорону праці в умовах воєнного стану

Олена Коновалова,

заступник директора департаменту з питань праці –

начальник відділу нагляду за додержанням законодавства про працю

Вересень 2025

Здійснення державного контролю в умовах воєнного стану

Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності

Виключно законами встановлюються:

- органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності;
- види господарської діяльності, які є предметом державного нагляду (контролю);
- повноваження органів державного нагляду (контролю) щодо зупинення виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг;
- вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності;
- спосіб та форми здійснення заходів здійснення державного нагляду (контролю);
- санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного нагляду (контролю) припису, розпорядження або іншого розпорядчого документа.

Кодекс законів про працю України

Закон України «Про охорону праці»

Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»

www.dsp.gov.ua

www.pratsia.in.ua

Здійснення державного контролю в умовах воєнного стану

Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності

Підставами для здійснення позапланових заходів є:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням;
- виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених суб'єктом господарювання у документі обов'язкової звітності;
- перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення попереднього заходу органом державного нагляду (контролю);
- звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності).
- доручення Прем'єр-міністра України про перевірку суб'єктів господарювання у відповідній сфері у зв'язку з виявленими системними порушеннями та/або настанням події, що має значний негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави;
- настання аварії, пожежі, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання;
- за рішенням суду;
- звернення посадових осіб органів місцевого самоврядування про порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства.

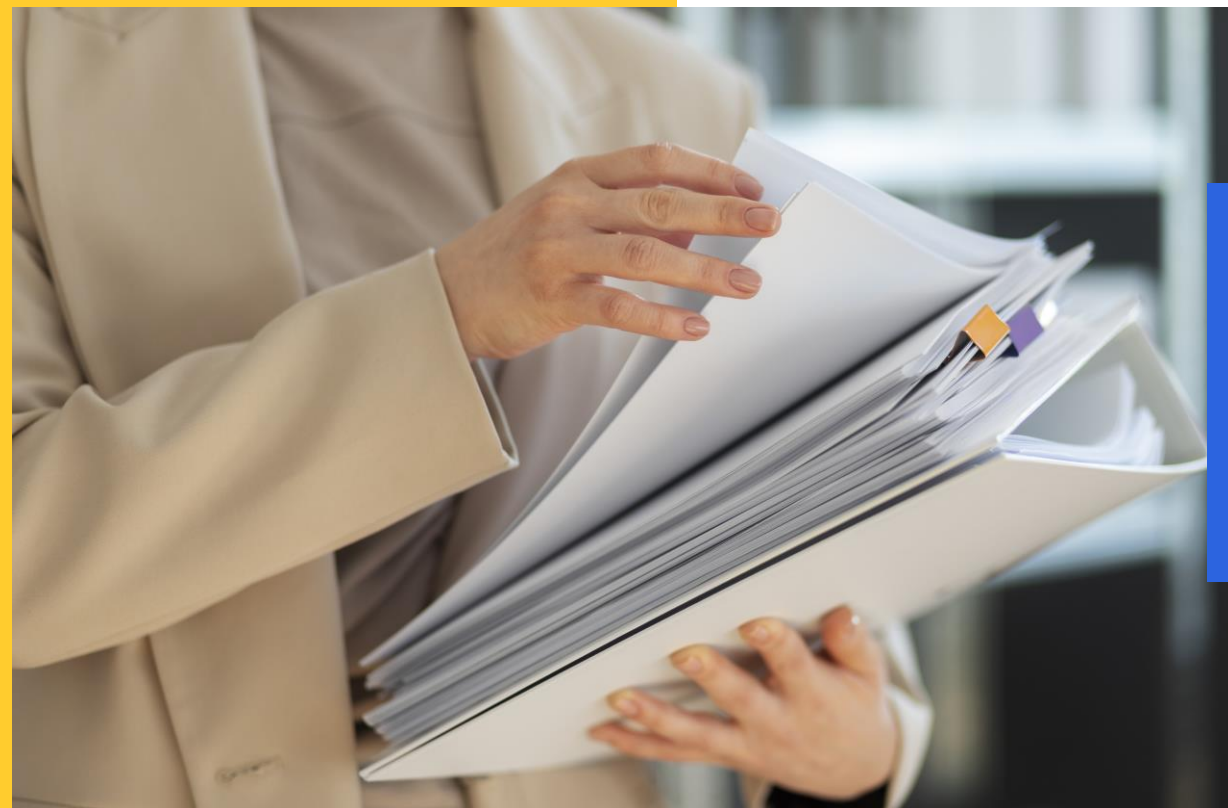
Особливості здійснення державного контролю в умовах воєнного стану

У період дії воєнного стану можуть проводитися позапланові заходи контролю в частині:

- додержання вимог Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»
- з питань виявлення неоформлених трудових відносин
- законності припинення трудових договорів
- Вчинення мобінгу

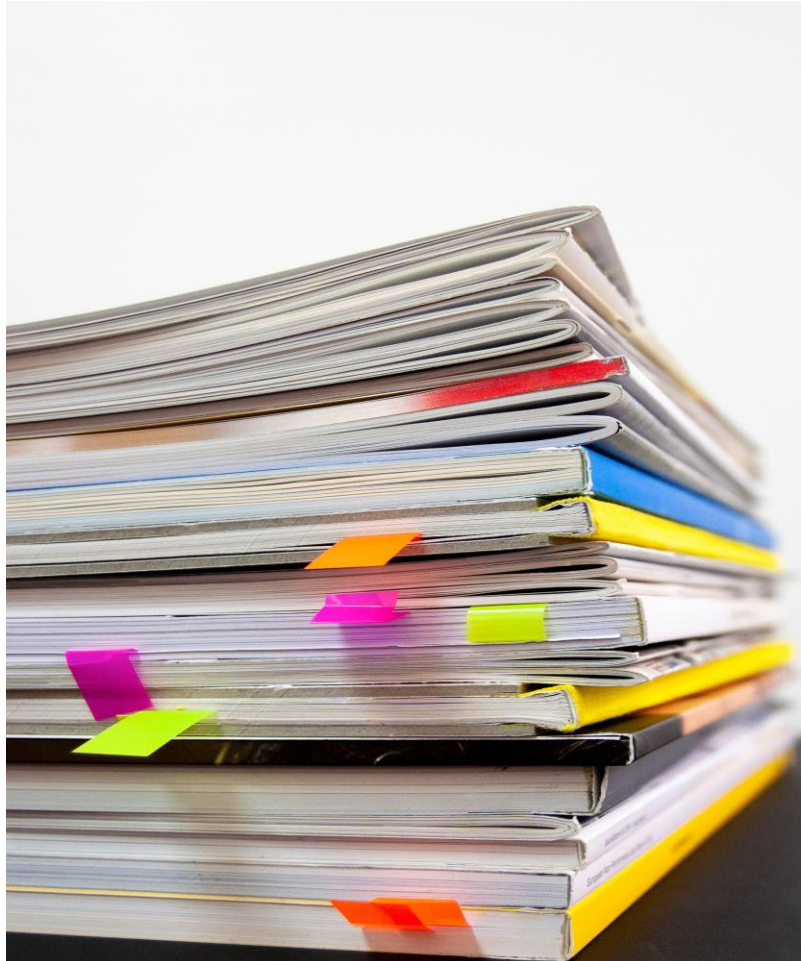
У період дії воєнного не проводяться:

- Планові заходи
- Заходи щодо контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення
- Заходи щодо контролю за додержанням законодавства щодо працевлаштування осіб з інвалідністю

Постановою КМУ від 13.03.2022 № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» **припинено проведення планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю) на період воєнного стану**, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 р. № 64 “Про введення воєнного стану в Україні”.

За наявності загрози, що має негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави, а також для виконання міжнародних зобов'язань України протягом періоду воєнного стану **дозволити здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю) на підставі рішень центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у відповідних сферах.**

Наказ Мінекономіки від 16.06.2023 № 5782 "Про здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю) протягом періоду воєнного стану"

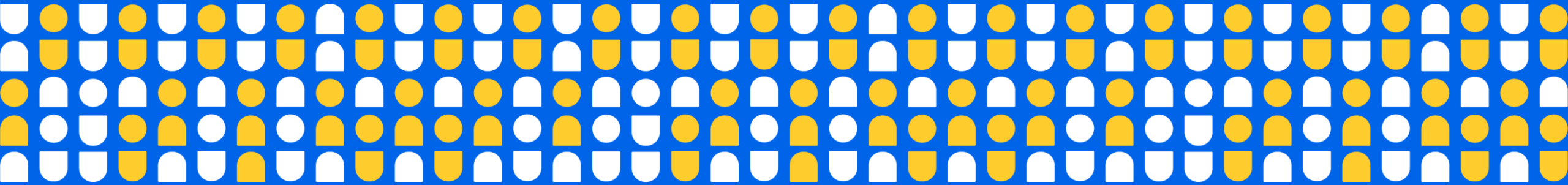
- Дозволити Державній службі України з питань праці протягом періоду воєнного стану проведення позапланових заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони праці, гігієни праці, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю з підстав:
 - звернення працівника про порушення його трудових прав;
 - доручення Прем'єр-міністра України про перевірку суб'єктів господарювання у відповідній сфері;
 - настання аварії, пожежі, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання;
 - перевірка виконання припису.

Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»

Стаття 16. Державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства про працю у період дії воєнного стану

У період дії воєнного стану у разі виконання в повному обсязі та у встановлений строк приписів про усунення порушень, виявлених під час здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю), штрафи, передбачені **статтею 265** Кодексу законів про працю України, не застосовуються.

Найбільш поширені порушення законодавства про працю

Відпустки без збереження заробітної плати

- Визначеним категоріям громадян або за певних умов (ст. 25 ЗУ «Про відпустки»)
- ВПО або тим, хто виїхав за кордон (частина четверта ст. 12 ЗУ № 2136)

Підстава для надання відпустки:

- Заява працівника
 - Документ, що підтверджує право на таку відпустку
-
- За угодою між працівником і роботодавцем (ст. 26 ЗУ «Про відпустки» + частина третя ст. 12 ЗУ № 2136)

Підстава для надання відпустки: заява працівника

Призупинення дії трудового договору*

Рішення про призупинення дії ТД

Наказ

Ознайомлення працівника з наказом

Період призупинення

Працівник не виконує обов'язки, не отримує ЗП, не має права на відпустки і лікарняні

Роботодавець не надає роботу, не виплачує ЗП, не сплачує ЄСВ

Поновлення дії ТД

Наказ**

Повідомлення працівника за 10 днів

Зміст наказу:

- інформація про причини призупинення, у тому числі про неможливість обох сторін виконувати свої обов'язки
- спосіб обміну інформацією
- строк призупинення дії трудового договору
- кількість, категорії і прізвища, ім'я, по батькові (за наявності) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта відповідних працівників,
- умови відновлення дії трудового договору

У разі незгоди працівника (працівників) із наказом (розпорядженням) роботодавця про призупинення дії трудового договору працівником або профспілкою за дорученням працівника (працівників) відповідний наказ (розпорядження) може бути оскаржений до Держпраці або її територіальних органів.

Відшкодування заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам за час призупинення дії трудового договору у повному обсязі покладається на державу, що здійснює збройну агресію проти України.

**тимчасове припинення роботодавцем забезпечення працівника роботою і тимчасове припинення працівником виконання роботи за укладеним трудовим договором у зв'язку із збройною агресією проти України, що виключає можливість обох сторін трудових відносин виконувати обов'язки, передбачені трудовим договором.*

*** рішення роботодавця про поновлення дії трудового договору оформлюється розпорядчим документом*

Простій

зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідворотною силою або іншими обставинами

Дає право на щорічну відпустку

Лікарняні не оплачуються

Рішення
роботодавця

Місце перебування працівника
визначається роботодавцем

Оплата не менше 2/3 тарифної
ставки (посадового окладу)

Щорічні відпустки

У період дії воєнного стану роботодавець може **відмовити працівнику у наданні будь-якого виду відпусток** (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до виконання робіт **на об'єктах критичної інфраструктури, робіт з виробництва товарів оборонного призначення або до виконання мобілізаційного завдання (замовлення).**

Черговість надання відпусток визначається графіками, які затверджуються роботодавцем за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), і доводиться до відома всіх працівників.

Додаткові відпустки

Надаються на підставі заяви працівника за підтвердження права на відповідну відпустку.

Відпустки

У період дії воєнного стану надання працівнику щорічної основної відпустки за рішенням роботодавця може бути обмежено тривалістю 24 календарні дні за поточний робочий рік.

Якщо тривалість щорічної основної відпустки працівника становить більше 24 календарних днів, надання не використаних у період дії воєнного стану днів такої відпустки переноситься на період після припинення або скасування воєнного стану. **За рішенням роботодавця невикористані дні такої відпустки можуть надаватися без збереження заробітної плати.**

У період дії воєнного стану надання працівнику будь-якого виду відпустки (крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відпустки у зв'язку з усиновленням дитини) понад щорічну основну відпустку, **за рішенням роботодавця може здійснюватися без збереження заробітної плати.** Надання невикористаних днів такої відпустки переноситься на період після припинення або скасування воєнного стану. За рішенням роботодавця невикористані дні такої відпустки можуть надаватися без збереження заробітної плати.

Колективний договір

На період воєнного стану дія окремих положень колективного договору може бути зупинена **за ініціативою** роботодавця.

Порядок ведення переговорів з питань розробки, укладення або **внесення змін до колективного договору**, угоди **визначається сторонами** і оформляється відповідним протоколом.

Зміни і доповнення до колективного договору, угоди протягом строку їх дії можуть вноситися **тільки за взаємною згодою** сторін в порядку, визначеному колективним договором, угодою.

Оплата праці

Заробітна плата виплачується працівнику на умовах, визначених трудовим договором.

Роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати.

Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили.

Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати.

У разі неможливості своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойові дії, строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства.

Оформлення трудових відносин

Трудовий договір - це угода між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, а роботодавець зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням роботодавця, та повідомлення органів Державної податкової служби про прийняття працівника на роботу.

При укладенні трудового договору громадянин зобов'язаний подати:

паспорт або інший документ, що посвідчує особу,
трудоу книжку (у разі наявності) або відомості про трудову діяльність з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування,

а у випадках, передбачених законодавством, -

- також документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію),
- про стан здоров'я,
- відповідний військово-обліковий документ та
- інші документи.

Зміна істотних умов праці

У період дії воєнного стану повідомлення працівника **про зміну істотних умов праці та зміну умов оплати праці**, передбачених частиною третьою статті 32 та статтею 103 Кодексу законів про працю України, здійснюється не пізніш як до запровадження таких умов (стаття 3 ЗУ № 2136).

У зв'язку із змінами в організації виробництва і праці допускається зміна істотних умов праці при продовженні роботи за тією ж спеціальністю, кваліфікацією чи посадою. Про зміну істотних умов праці - систем та розмірів оплати праці, пільг, режиму роботи, встановлення або скасування неповного робочого часу, суміщення професій, зміну розрядів і найменування посад та інших - працівник повинен бути повідомлений не пізніше ніж за два місяці.

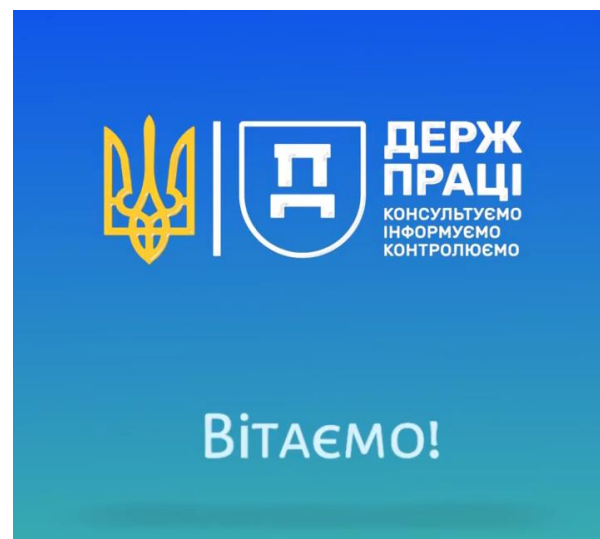
Якщо колишні істотні умови праці не може бути збережено, а працівник не згоден на продовження роботи в нових умовах, то **трудовий договір припиняється** за пунктом 6 статті 36 КЗпП.

Про нові або зміну діючих умов оплати праці в бік погіршення роботодавець повинен повідомити працівника не пізніш як за два місяці до їх запровадження або зміни.

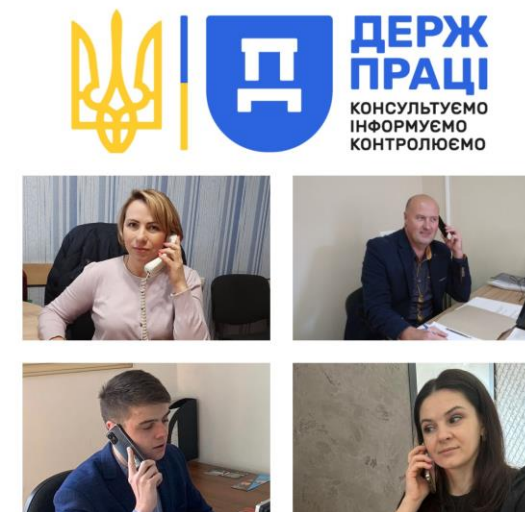
ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Інформаційний портал
pratsia.in.ua

Анімаційні ролики
<https://m.youtube.com/@user-om9dz7ey4r/videos>

Сервіс онлайн консультацій
«інтерактивний інспектор»